

FONDEN FOR RETFÆRDIG OMSTILLING

Fonden for Retfærdig Omstilling er et finansielt instrument under samhørighedspolitikken, som har til formål at yde støtte til områder, der står over for alvorlige socioøkonomiske udfordringer som følge af omstillingen til klimaneutralitet. Fonden for Retfærdig Omstilling vil lette gennemførelsen af den europæiske grønne pagt, som har til formål at gøre EU klimaneutralt senest i 2050.

RETSGRUNDLAG

Artikel 175 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling.

BAGGRUND

Fonden for Retfærdig Omstilling er et af Den Europæiske Unions vigtigste værktøjer til at støtte regioner i omstillingen til klimaneutralitet senest i 2050.

I december 2019 vedtog Europa-Kommissionen en [meddelelse om den europæiske grønne pagt](#), som fastsatte en køreplan hen imod en ny vækstpolitik for EU. Som led i den europæiske grønne pagt og med henblik på at nå målet om klimaneutralitet i EU på en effektiv og retfærdig måde har Europa-Kommissionen foreslået, at der oprettes en mekanisme for retfærdig omstilling, der omfatter en fond for retfærdig omstilling. I forslaget blev det nævnt, at mekanismen for retfærdig omstilling bør fokusere på de regioner og sektorer, der er mest berørt af omstillingen i betragtning af deres afhængighed af fossile brændstoffer, herunder kul, tørv og olieskifer og drivhusgasintensive industriprocesser.

Mekanismen består af tre søjler:

- Fonden for Retfærdig Omstilling
- En særlig ordning under InvestEU-programmet
- En lånefacilitet for den offentlige sektor stillet til rådighed af Den Europæiske Investeringsbank for at mobilisere yderligere investeringer til de berørte regioner.

Fonden for Retfærdig Omstilling yder tilskud. Den særlige omstillingsordning under InvestEU tiltrækker private investeringer. Den Europæiske Investeringsbanks aktiviteter bør fungere som løftestang for offentlig finansiering.

Støtte, der ydes via Fonden for Retfærdig Omstilling, er fokuseret på den økonomiske diversificering i de territorier, der er mest berørt af klimaomstillingen, samt omskolingen og aktiv inklusion af deres arbejdstagere og jobsøgende. Kriterierne for investeringers støtteberettigelse under de to andre søjler i mekanismen for retfærdig omstilling vil være bredere for også at støtte aktiviteter i forbindelse med energiomstillingen.

FORMÅL

Fonden for Retfærdig Omstilling er et vigtigt redskab til at støtte de territorier, der er mest berørt af omstillingen til klimaneutralitet, og til at forebygge, at regionale forskelle vokser. Dens hovedformål er at afbøde virkningerne af omstillingen ved at finansiere diversificering og modernisering af den lokale økonomi og afbøde de negative konsekvenser for beskæftigelsen. For at nå sit mål støtter Fonden for Retfærdig Omstilling investeringer på områder som digital konnektivitet, rene energiteknologier, reduktion af emissioner, sanering af industriområder, omskoling af arbejdstagere og teknisk bistand.

Fonden for Retfærdig Omstilling gennemføres under delt forvaltning, hvilket betyder et tæt samarbejde med nationale, regionale og lokale myndigheder. For at få adgang til støtte fra Fonden for Retfærdig Omstilling skal medlemsstaterne forelægge territoriale planer for retfærdig omstilling. Disse planer beskriver interventionsområderne ud fra de økonomiske og sociale virkninger som følge af omstillingen. Disse planer skal navnlig tage hensyn til forventede tab af arbejdspladser og omlægning af produktionsprocesserne for industrianlæg med den højeste drivhusgasintensitet.

BUDGET- OG FINANSBESTEMMELSER

Fonden for Retfærdig Omstilling yder støtte til alle medlemsstater. Tildelingskriterierne er baseret på industrielle emissioner i regioner med høj kulstofintensitet, beskæftigelse i industrien og inden for kul- og brunkulsminedrift og produktion af tørv og olieskifer samt økonomisk udviklingsniveau. Medlemsstater, der endnu ikke har forpligtet sig til at gennemføre målet om at opnå klimaneutralitet i 2050, vil kun få tildelt 50 % af deres planlagte tildeling. Niveauet for EU-medfinansiering af projekter fastsættes i overensstemmelse med den regionskategori, som disse projekter befinder sig i. For mindre udviklede regioner fastsættes den til højst 85 %, for overgangsregioner til 70 % og for mere udviklede regioner til 50 %.

Fonden for Retfærdig Omstilling har et samlet budget på 17,5 mia. EUR for perioden 2021-2027. 7,5 mia. EUR finansieres under den flerårige finansielle ramme, og yderligere 10 mia. EUR finansieres under NextGenerationEU.

Medlemsstaterne kan supplere deres tildeling fra Fonden for Retfærdig Omstilling med de midler, der er tildelt under Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Den Europæiske Socialfond Plus.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Under forhandlingerne om forslaget til Fonden for Retfærdig Omstilling var Europa-Parlamentet særlig bekymret over de socioøkonomiske virkninger af omstillingen til en

klimaneutral økonomi og foreslog foranstaltninger, der kan bidrage til, at processen kan finde sted, uden at forskelle mellem regioner vokser yderligere, og uden at nogen lades i stikken.

Europa-Parlamentet foreslog at udvide anvendelsesområdet for de aktiviteter, der kan finansieres under Fonden for Retfærdig Omstilling med henblik på at medtage mikrovirksomheders, universiteters og offentlige forskningsinstitutioners aktiviteter, samt digital innovation og aktiviteter inden for uddannelse og social inklusion. Dette ville sætte regioner, mennesker, virksomheder og andre aktører i stand til effektivt at tackle de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige konsekvenser af omstillingen til en klimaneutral økonomi. Desuden foreslog Europa-Parlamentet en række undtagelser for visse økonomiske aktiviteter og understregede betydningen af fondens sociale aspekt.

I 2020 foreslog Europa-Parlamentet, at der tildeltes et betydeligt højere budget til Fonden for Retfærdig Omstilling. Dette gjorde det muligt at foretage overførsler fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Den Europæiske Socialfond Plus på frivillig basis. Europa-Parlamentet anbefalede desuden, at der tilføjes et "grønt belønningssystem", som kan tildele yderligere midler til de medlemsstater, der er i stand til at reducere deres drivhusgasemissioner hurtigere end forventet.

Den endelige tekst til forordningen om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling blev formelt vedtaget af Parlamentet den 18. maj og af Rådet ved en afstemning 7. juni 2021. Den endelige retsakt blev undertegnet den 24. juni og offentliggjort i [EU-Tidende](#) den 30. juni 2021.

Frédéric Gouardères
03/2024

